

DE SEGRIJNSLAK: HELIX ASPERSA, IN PURMEREND

door

H.K. Mienis en J.T. Gerritzen-Mienis

De segrijnslak: Helix aspersa Müller, 1774, werd door Van Benthem Jutting (1941) eens terecht gekenmerkt als een typische stadsbewoner, die nergens in Nederland echt in het "wild" voorkomt. Op de meeste vindplaatsen wordt zij dan ook aangetroffen in tuinen, parken of begraafplaatsen. Hoewel de segrijnslak in deloop der tijd op een groot aantal nieuwe vindplaatsen is aangetroffen, is de uitspraak van een Van Benthem Jutting nog steeds op zijn plaats. Hoe en wanneer Helix aspersa in Nederland is aangekomen, is weinig bekend. Sommigen menen dat de Romeinen hier een hand in hebben gehad, anderen geven de schuld aan importeurs van siergewassen uit meer zuidelijke landstreken. In elk geval staat het zo goed als vast dat de soort niet autochtoon in Nederland voorkwam. De huidige verspreiding (zie Gittenberger e.a., 1970: kaart 77) in het dichtbevolkte westelijke deel van ons land, wijst op een sterke relatie tussen mens en segrijnslak.

Aan de bekende verspreiding van Helix aspersa kan nu ook Purmerend toegevoegd worden. Sinds een jaar of vijf wordt zij namelijk in grote aantallen aangetroffen in privé- en gemeentetuinen in de Scholeksterhof en omgeving. Daar dit huizencomplex zo'n negen jaar geleden is neergezet op zogenaamde opgespoten grond, moet ook de segrijnslak in dit geval van elders zijn aangevoerd. Op zijn minst staan drie mogelijkheden hiervoor open. Het is mogelijk dat de slak onopzettelijk ter plaatse werd uitgezet. Hoewel weinig waarschijnlijk behoort dit toch tot de mogelijkheden. De grootte van de slak wekt vooral de nieuwsgierigheid van kinderen op, en uit ervaring weet ik dat ze daardoor dikwijls door schoolkinderen als tijdelijk "huisdier" worden gehouden. Na enige weken belanden de segrijnslakken meestal in de vuilnisbak of worden ze in de tuin gegooid, hetgeen meestal tot nieuwe vestigingen leidt. Het is echter meer waarschijnlijk dat deze Helix al liftend op siergewassen de tuinen van de Scholeksterhof heeft bereikt. Een derde mogelijkheid is de aanvoer door middel van "besmette" tuinaarde. Bijna jaarlijks worden de tuinen namelijk met tuinaarde opgehoogd.

Hoe dan ook, de kolonie in Purmerend schijnt zich voor goed ter plaatse te hebben gevestigd. Zij komt daar namelijk in enorme aantallen voor en heeft met glans de zeer strenge winter van 1978-1979 overleefd.

De Purmerendse exemplaren variëren in grootte van 25-30 mm hoogte en 28-30 mm breedte en komen daarmee overeen met de typische vorm of forma normalis, zoals beschreven door Chevallier (1977). Wat de kleur betreft behoren de meeste exemplaren tot de forma fasciata Picard, 1840 (duidelijke scherpe spiraalbanden), forma puncticulata Baudon, 1884 (vrij donker met lichte vlekjes en een lichtere, smalle mediane band) en de forma flammea Picard, 1840 (gevlamd) (Taylor, 1910). Deze kleurvariaties zijn echter niet scherp gescheiden en gaan vaak geleidelijk in elkaar over, zodat een echte onderverdeling in kleurvariëteiten zo goed als onmogelijk is uit te voeren.

Geraadpleegde literatuur:

BENTHEM JUTTING, W.S.S. VAN, 1941. Korte beschouwing over de

- mollusken-fauna van Amsterdam. In: Amsterdam natuurhistorisch gezien, 148-155. Amsterdam.
- CHEVALLIER, H., 1977. La variabilité de l'Escargot Petit-Gris Helix aspersa Müller.- Bull. Mus. natn. Hist. nat. , Paris (3) (448), Zool. 311: 425-442.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS, & T.E.J. RIPKEN, 1970. De land-slakken van Nederland: 7-177. Amsterdam.
- TAYLOR, J.W., 1910. Helix aspersa Müller. In: Monograph of the land & freshwater mollusca of the British Isles, 17: 236-273.